

STÓRUR DAG Í FØROYSKA MIÐLAHEIMIN

Mánadagurin er ein stórur dagur í føroyska miðlaheiminum, tí tá eru 60 ár liðin síðani Útvarp Føroya fór undir regluligar sendingar

ÁRNI GREGERSEN

Ofta verður knarrað um Kringvarpið og tað, sum verður varpað út gjøgnum útvarp og sjónvarp.

Men tað kann staðfestast, at ongin stovnur hevur havt so stóra ávirkan á føroyska samleikan og á føroyskt mál og mentan, sum miðlastovnurin, sum nú hevur miðstøð í Sortudíki í Havn.

Síðani fyrstu røddirnar rungaðu úr gomlu radiolurtunum í fimti-árunum fyrri fyrstu ferð, hevur fyrst og fremst útvarpið verið ein fastur táttur í gerandislívi okkara.

Tann sum ikki hoyrði tíðindini á døgverða og á náttverða var tey fyrstu mongu árinum ikki mettur at vera partur av livandi samfelagnum og var, í aktuallari vitan um hvat fór fram, krøktur av.

Sjónvarpið kom afturat við tíðindasendingum í 1984. Hetta var ein nýggjur miðil, sum við livandi myndum eisini lýsti føroyska samfelagið og samansjóaði partar av landinum uppáttur meira.

Strævin byrjan

Áðrenn Útvarp Føroya var sett á stovn høvdu fólk gjørt royndarútvarp eina tíð og føroyskar sendingar vóru eisini at hoyra á Kalundborg-langbylgjuni hjá Danmarks Radio. Hetta var í stóran mun sendingar, sum føroyingar, sum løsu í Keyppannahavn, gjørdur.

Kringvarpsstjórin, Dia Midjord

12 ár vóru farin síðani seinni heimsbardagi endaði, tá ið Útvarpið fór at senda regluliga. Onki er at ivast í, at tey fimm krígsárinum umframt mangt annað, mentu føroyska málið og føroyska samleikan. Vit fluttu okkum nakað frá danskari ávirkan til ávirkan úr Bretlandi.

Ísland hevur sjálvandi eisini verið eitt slag av fyrmynd fyrri tey, sum gingu á odda.

Aksel Tórgarð, prestur, var settur sum fyrsti stjóri á almenna public service stovninum. Ikki tí hetta heitið var til tá, men fyrstu útvarpsárinum vóru í stóran mun at veita hesa tænastu, umframt í stóran mun at bera almenn tíðindi út til borgaran í Føroyum.

Niels Juel Arge arbeiddi í Útvarpinum og hann tók rættuliga skjótt við sum stjóri.

Hann royndi alla tíðina at menna stovnin og gera hann til eitt veruligt journalistiskt arbeiðspláss.

Men hetta var ikki lætt. Politiska skipanin kendi bert til politisk bløð, sum hvør sær skrivaðu tað, sum egnir politikarar søgdu – ella skrivaðu tey tað sjálvi.

Útvarpið royndi seg rættuliga tíðliga við at fortelja hvat hendi í Løgtinginum, men tað var ikki stuttligt at vera útvarpsstjóri, fekk ein tingmaður meira umrøðu enn ein annar.

Tí var tað veruliga at bróta upp úr nýggjum at royna at arbeiða

óheft av politisku skipanini og fáa lurtarar og keldurnar at skilja, at hetta var rætti vegurin at ganga.

Føroyatíðindi skrivaði 29.juni 1957, at Útvarpið er eitt stórt vónbrot

– Tí tað er onki yvir at dylja, at vit hava fingið eitt politiskt útvarp. Tann málnýtsla, ið hoyrist í hesum landsútvarpi er so hópisleys, sum hugsast kann. Tað er ikki havnarmál, hálvbrotið íslenskt ella annað krákumál, ið fólk ynskja at hoyra, men slætt og rætt føroyskt.

Gamla manningin

Í mong ár vóru tað røddirnar hjá stjóranum Niels Juel Arge, Elias í Rættará og Ívar Iversen, sum myndaðu Útvarpið. Fyrstu tíðina

vóru tað tó Axel Tórgarð og Hjørdis Thomsen, men so yvirtóku teir fyrr nevndu.

Fyrsta gjaldið fyrri føroyskt útvarp var sett til 20 krónur um árið fyrri hvønn móttakaara og hevði eitt húski meira enn ein, so var gjaldið 30 krónur um árið.

Seinni komu eisini yngri fólk fram: Hans Jacob Debes, Finn-bogi Ísakson, Jógvan Arge, og Árni Absalonsen. Fleiri onnur vóru eisini styttri tíðarskifti, men hesi vóru har í mong ár.

Seinnu helvt í sjeiti-árunum gjørdist rættuliga trongligt í húsunum á Bryggjubakka. Niels Juel Arge hevði ætlanir um at byggja nýggj útvarphús og var gjøgnum V4 farin at savna pening saman.

Men fyrri at fáa pláss fyrri øllum leigaði Útvarpið part av bygningunum, sum Poul Hansen átti á Bryggjubakka. Har helt stovnurin so til, til farið var í húsini í Sortudíki fyrst í áttati-árunum.

Sjónvarpið

Sjónvarpið kom til við tíðindum í 1984. Eisini vóru royndir gjørdar við sjónvarpi áðrenn, men stovnurin var gjørdur við lóg í 1983.

Jógvan Asbjørn Skaale var settur stjóri.

Men eins og útvarp, so var sjónvarp eisini ein almennur stovnur, sum tað er álagt fólki við lóg at gjalda fyrri.

Meðan útvarpið fyrst og fremst skapti ein málsligan, føroyskan